

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

NGUYỄN VĂN SƠN

QUẢN LÝ CỤM DI TÍCH LỊCH SỬ
ĐÌNH - CHÙA HỒ LAO, XÃ TÂN VIỆT,
THỊ XÃ ĐÔNG TRIỀU, TỈNH QUẢNG NINH

TÓM TẮT
LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ VĂN HÓA
Khóa 5 (2016 - 2018)

Hà Nội, 2020

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học:
PGS.TS Nguyễn Thị Phương Thảo

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

Vào ngày tháng năm 2020

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Di tích lịch sử văn hoá là những di sản văn hoá vô giá của dân tộc ta, là những chứng tích vật chất phản ánh những lớp trầm tích sâu sắc về lịch sử, truyền thống đấu tranh dựng nước, giữ nước của dân tộc Việt Nam, đồng thời là một bộ phận cấu thành kho tàng di sản văn hoá nhân loại. Vấn đề quản lý, bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa luôn được Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm nhằm thực hiện thắng lợi công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Đông Triều là vùng đất địa linh nhân kiệt, có bề dày truyền thống yêu nước, lịch sử đấu tranh cách mạng, là địa phương có số lượng và mật độ di tích lớn, đứng thứ 2 trong toàn tỉnh (*122/608 di tích*).. Tại các di tích hiện còn lưu giữ hàng nghìn di vật, cổ vật có giá trị về lịch sử, văn hóa, khoa học của nhân dân Đông Triều nói riêng và của dân tộc Việt Nam nói chung. Các di sản văn hóa phi vật thể với các loại hình: Các lễ hội, các làng nghề thủ công truyền thống, thư tịch cổ, tư liệu Hán Nôm, phong tục tập quán tang ma, lễ cưới, ca dao tục ngữ, hò, vè... đã và đang được bảo lưu, bảo tồn qua nhiều thế hệ còn tồn tại đến ngày nay.

Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao xưa kia thuộc xã Hồ Lao, tổng Mễ Sơn, phủ Kinh Môn, tỉnh Hải Dương (*nay thuộc thôn Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh*) là một công trình kiến trúc văn hóa tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân xã Tân Việt nói riêng, trên địa bàn thị xã Đông Triều nói chung.

Trải qua bao thăng trầm của lịch sử, Cụm di tích đã nhiều lần bị tàn phá, rồi được tôn tạo lại, ngày 12/12/2007, UBND tỉnh Quảng Ninh, các ngành chức năng có liên quan, thị xã và địa phương đã làm lễ khởi công trùng tu, tôn tạo lại Cụm di tích với các hạng mục công trình: đình, chùa, nhà bia, công tam quan, công trình phụ trợ, hạ tầng kỹ thuật... với tổng kinh phí dự toán: 16,93 tỷ đồng, từ nguồn ngân sách nhà nước, đến năm 2011, công trình đã được hoàn thiện, đưa vào quản lý, sử dụng.

Hàng năm, vào ngày 08/6 cán bộ và nhân dân thị xã Đông Triều, xã Tân Việt và các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể của thị xã lại về đây tổ chức lễ dâng hương, tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ, nghĩa quân đã anh dũng hy sinh vì sự nghiệp vĩ đại của dân tộc, cùng nhau

ôn lại những kỷ niệm hào hùng của một thời kỳ lịch sử và tự nhắc nhở mình phải tiếp tục giữ gìn, phát huy truyền thống cách mạng của lớp người đi trước.

Từ khi được xếp hạng di tích cấp quốc gia (năm 2001) đến nay, việc quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao đã được các cấp, các ngành quan tâm và hoạt động quản lý cũng đã đạt những kết quả cụ thể. Bên cạnh đó, việc quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị Cụm di tích còn là cơ sở quan trọng để giáo dục truyền thống, đạo lý uống nước nhớ nguồn cho các thế hệ mai sau, là cơ sở để phát triển các loại hình văn hóa du lịch tâm linh của thị xã Đông Triều trong thời gian tiếp theo, Tuy nhiên, trong công tác quản lý và triển khai các hoạt động của di tích còn gặp nhiều khó khăn như: việc đầu tư chống xuống cấp di tích chưa đáp ứng yêu cầu, công tác thông tin tuyên truyền chưa đạt kết quả cao, việc nhận thức của nhân dân về vai trò, giá trị của di sản còn hạn chế, công tác phục hồi lễ hội và quản lý lễ hội chưa đạt hiệu quả như mong muốn....

Nhận thức tầm quan trọng và tính cấp thiết của những vấn đề nêu trên, tác giả chọn đề tài: “*Quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh*” làm đề tài luận văn tốt nghiệp cao học, chuyên ngành Quản lý văn hóa.

2. Lịch sử vấn đề nghiên cứu

Công tác quản lý đối với các di sản văn hóa nói chung, các di tích lịch sử nói riêng không phải là vấn đề mới, mà nó phổ biến ở tất cả các địa phương trong nước, các quốc gia trên thế giới.

Ở trong nước đã có nhiều học giả, nhà quản lý, nhà nghiên cứu đề cập đến những nội dung này. Tuy nhiên, ở tỉnh Quảng Ninh nói chung, thị xã Đông Triều nói riêng, việc nghiên cứu một cách có hệ thống công tác quản lý các di sản văn hóa thì chưa có nhiều tác giả, nhóm tác giả nghiên cứu đề tài này. Hiện nay, trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh đã có một số đề tài khóa học và công trình nghiên cứu về vấn đề này hoặc các nội dung có liên quan đến như:

Trong *Hồ sơ xếp hạng di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao* của BQL di tích và thắng cảnh Quảng Ninh.

Cuốn sách *Di tích và Danh thắng Quảng Ninh* của Ban quản lý di tích và danh thắng tỉnh Quảng Ninh (tập 1). Có bài viết giới thiệu, tuyên truyền về lịch sử Cụm di tích đình chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

Bộ sách *Địa chí Quảng Ninh* của UBND tỉnh Quảng Ninh. Có bài viết giới thiệu về Cụm di tích đình, chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

Trên các báo Quảng Ninh như: Quảng Ninh điện tử; Truyền hình Quảng Ninh (QTV); Cổng thông tin điện tử tỉnh Quảng Ninh (quangninh.gov.vn)... đã có nhiều bài viết tuyên truyền, giới thiệu về di tích và lễ hội đình - chùa Hồ Lao của xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

Bên cạnh đó, trong những năm qua, trên địa bàn thị xã Đông Triều đã có một số nhà khoa học, tác giả quan tâm đầu tư nghiên cứu với các công trình sau:

Luận văn thạc sỹ *Di tích Thái Lăng, huyện Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh* của tác giả Nguyễn Văn Anh. Luận văn đã được bảo vệ tại Viện Khảo cổ học Việt Nam, qua nghiên cứu khảo cổ học mà tác giả đã trực tiếp tổ chức khai quật khảo cổ, tác giả đã khái quát khá đầy đủ về quy mô mặt bằng kiến trúc tổng thể và sự thay đổi của mặt bằng kiến trúc Thái Lăng (lăng mộ vua Trần Anh Tông) qua các thời kỳ lịch sử.

Tác giả Nguyễn Thị Phương Thảo với đề tài *Chùa Quỳnh Lâm qua tư liệu lịch sử và khảo cổ học*. Đây là luận văn thạc sỹ được bảo vệ tại trường Đại học Văn hóa Hà Nội, là công trình nghiên cứu khá đầy đủ, hệ thống về giá trị, vai trò chùa Quỳnh Lâm qua các các tư liệu lịch sử, tư liệu khảo cổ học.

Trong luận văn thạc sỹ *Quản lý Khu di tích lịch sử nhà Trần ở Đông Triều* của tác giả Nguyễn Duy Cường, tác giả tập trung nghiên cứu sâu thực trạng, đánh giá khách quan về những kết quả của công tác quản lý và đề xuất những giải pháp nhằm tăng cường công tác quản lý đối với Khu di tích lịch sử Quốc gia đặc biệt nhà Trần tại Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

Với luận văn thạc sỹ *Quản lý di tích lịch sử chiến khu Đông Triều*, được bảo vệ tại Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, tác giả Vũ Hương Lan đã đi sâu vào nghiên cứu tiến trình lịch sử, đánh giá thực trạng và đề ra những nhóm giải pháp nhằm quản lý di tích lịch sử chiến khu Đông Triều.

Tác giả Nguyễn Thị Hạnh trong luận văn thạc sỹ *Bảo tồn và phát huy giá trị di tích chùa Mỹ Cù, huyện Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh*, được bảo vệ tại Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung

ương, đã nghiên cứu những giá trị của di tích và đề xuất những giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy giá trị di tích lịch sử quốc gia chùa Mỹ Cù.

Bảo tồn và phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa chùa Hồ Thiên, huyện Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh là luận văn thạc sỹ của tác giả Đỗ Thị Huyền Trang. Luận văn được tác giả bảo vệ tại Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, là đề tài nghiên cứu giá trị của di tích và đề xuất những giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy giá trị di tích lịch sử chùa Hồ Thiên trong tổng thể Khu di tích lịch sử quốc gia đặc biệt nhà Trần tại Đông Triều.

Trong luận văn thạc sỹ *Phát triển du lịch văn hóa tại huyện Đông Triều* là luận văn thạc sỹ của tác giả Phạm Minh Thắng. Luận văn bảo vệ ở Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Hà Nội, là công tác nghiên cứu, đánh giá những tiềm năng, lợi thế, thực trạng và những giải pháp nhằm phát triển du lịch văn hóa tâm linh trên địa bàn thị xã Đông Triều.

Như vậy, cho đến nay chưa có công trình nghiên cứu đầy đủ nào về hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh. Do vậy, đề tài luận văn có thể được xem là đề tài đầu tiên đi sâu vào nghiên cứu quản lý đối với Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao của thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

Trong quá trình tìm hiểu, nghiên cứu đề tài, tác giả sẽ tiếp thu và kế thừa những kết quả nghiên cứu của các nhà khoa học, các tác giả đi trước để thực hiện mục tiêu và nhiệm vụ của luận văn.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Luận văn nghiên cứu, làm rõ thực trạng hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, những kết quả đạt được, hạn chế trong hoạt động quản lý, từ đó đề xuất những giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý đối với Cụm di tích đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Trong luận văn của mình, tác giả tập trung nghiên cứu và giải quyết các vấn đề sau:

- Hệ thống hóa và đưa ra các những vấn đề chung về quản lý di sản văn hóa nói chung và Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao nói riêng.

- Tổ chức khảo sát, nghiên cứu, phân tích và đánh giá thực trạng hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

- Đề xuất những giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Về không gian: Luận văn tập trung khảo sát, nghiên cứu hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh.

- Về thời gian: Nghiên cứu Cụm di tích từ năm 2001 đến nay (từ khi di tích được xếp hạng cấp quốc gia).

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong luận văn, tác giả sử dụng ba phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp nghiên cứu tài liệu: Thu thập các nguồn tài liệu, công trình nghiên cứu, báo cáo... và tiến hành xử lý các tài liệu có liên quan về hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao phục vụ cho nội dung luận văn.

- Phương pháp khảo sát thực địa: Tác giả tiến hành khảo sát, điền dã trực tiếp thực địa, quan sát ghi chép và chụp ảnh hiện trạng di tích, được trực tiếp tham gia công tác quản lý nhà nước về di sản tại địa phương, tham dự lễ hội để có những tư liệu đánh giá về thực trạng đối với hoạt động quản lý Cụm di tích.

- Phương pháp tổng hợp và phân tích: Trên cơ sở tổng hợp kế thừa các tài liệu, báo cáo, các công trình nghiên cứu... đồng thời tác giả dùng phương pháp phân tích các tài liệu, số liệu có liên quan đến những nội dung của luận văn. Đây là phương pháp chính giúp tác giả có cái nhìn khái quát nhất về thực trạng hoạt động quản lý đối với Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, từ đó đề ra các giải pháp

nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao trong thời gian tới.

6. Những đóng góp của Luận văn

- Đề tài là công trình nghiên cứu, đánh giá thực trạng quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao trên địa bàn xã Tân Việt từ năm 2001 đến nay, chỉ ra được những mặt tồn tại và hạn chế, từ đó định hướng và đề ra các giải pháp nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động quản lý Cụm di tích.

- Từ những kết quả nghiên cứu, đề tài còn góp phần cung cấp tài liệu tham khảo cho cấp ủy, chính quyền địa phương, các nhà quản lý văn hóa, di tích... có thêm những tham khảo, giải pháp phù hợp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao nói riêng và hệ thống các di tích lịch sử văn hóa nói chung.

7. Cấu trúc của luận văn

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phần phụ lục, nội dung của luận văn gồm 03 chương:

Chương 1: Khái quát chung về quản lý di tích và Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

Chương 2: Thực trạng quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

Chương 3: Giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

Chương 1

KHÁI QUÁT CHUNG VỀ QUẢN LÝ DI TÍCH VÀ CỤM DI TÍCH LỊCH SỬ ĐÌNH - CHÙA HỒ LAO

1.1. Khát quát chung về quản lý di tích lịch sử

1.1.1. Một số khái niệm

1.1.1.1. Quản lý

Quản lý là đối tượng nghiên cứu của nhiều ngành khoa học khác nhau, chính vì vậy, khái niệm quản lý có nhiều cách hiểu khác nhau, ở mỗi ngành khoa học lại có cách tiếp cận khác nhau, nên nội hàm của thuật ngữ “quản lý” luôn đa dạng, phong phú.

Quản lý là một hoạt động khách quan nảy sinh của một tập thể để thực hiện những mục tiêu chung, quản lý diễn ra ở mọi tổ chức từ nhỏ đến lớn, đơn giản đến phức tạp, trình độ xã hội càng cao đòi hỏi sự quản lý càng lớn.

1.1.1.2. Quản lý nhà nước

Quản lý nhà nước là sự tác động có tổ chức và điều chỉnh bằng quyền lực nhà nước đối với các quá trình xã hội và hành vi hoạt động của con người để duy trì và phát triển các mối quan hệ xã hội và trật tự pháp luật nhằm thực hiện những chức năng và nhiệm vụ của nhà nước trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

1.1.1.3. Di tích lịch sử

Di tích lịch sử văn hóa là công trình xây dựng, địa điểm và các di vật, cổ vật, bảo vật quốc gia thuộc công trình, địa điểm đó có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học.

DTLS là một bộ phận quan trọng của di sản văn hóa dân tộc. Di tích là những gì còn lại qua thời gian, những DTLS là những nguồn sử liệu trực tiếp, cho những thông tin quan trọng để khôi phục các trang sử hùng tráng của dân tộc. Đó là những tài sản quý giá mà cha ông ta đã để lại cho hậu thế, qua di tích lịch sử, ta hiểu sâu sắc hơn về bản sắc văn hóa dân tộc. DTLS cũng là kết quả do con người sáng tạo ra trong quá trình lao động và sản xuất.

1.1.1.4. Quản lý nhà nước về di tích lịch sử

QLNN về di tích lịch sử là sự định hướng, quản lý, điều hành của Nhà nước nhằm bảo vệ, giữ gìn các di tích lịch sử, làm cho các giá trị của di tích được phát huy theo chiều hướng tích cực và ngày càng có sức sống mãnh liệt trong đời sống xã hội.

1.1.2. Nội dung quản lý về di tích lịch sử

Nội dung QLNN về di tích lịch sử cũng đồng thời là nội dung QLNN về di sản văn hóa đã được đề cập đến tại điều 54, mục 1, chương V trong Luật Di sản văn hóa năm 2001 và Luật Di sản văn hóa sửa đổi, bổ sung năm 2009, nội dung QLNN về di tích lịch sử bao gồm những công việc sau:

- Xây dựng và chỉ đạo thực hiện các chiến lược, quy hoạch, kế hoạch, các chính sách phát triển sự nghiệp bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử.

- Ban hành và tổ chức thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật về quản lý di tích lịch sử.

- Tổ chức, chỉ đạo các hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử; tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử.

- Tổ chức, quản lý hoạt động nghiên cứu khoa học, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ chuyên môn.

- Huy động, quản lý, sử dụng các nguồn lực tham gia vào công tác bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử, hoạt động tu bổ tôn tạo, chống xuống cấp di tích.

- Quy định và thực hiện chế độ chính sách, kinh phí bảo đảm công tác triển khai thực hiện các nhiệm vụ.

- Theo dõi, đôn đốc tổ chức thanh tra, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo và xử lý những vi phạm pháp luật có liên quan. Sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm trong công tác thực hiện những nhiệm vụ đề ra.

1.2. Hệ thống các văn bản quản lý

1.2.1. Các văn bản Trung ương

Trong thời đại CNH - HĐH và hội nhập quốc tế hiện nay, đề nâng cao hơn nữa vai trò của công tác quản lý nhà nước đối với di sản văn hóa, năm 2001, tại kỳ họp thứ 9, Quốc hội khóa X đã ban hành và thông qua Luật Di sản văn hóa gồm có 7 chương với 74 điều, đây là cơ sở pháp lý rất quan trọng cho sự nghiệp quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hóa trong cả nước.

1.2.2. Hệ thống văn bản địa phương

Để triển khai và cụ thể hóa hệ thống văn bản quản lý của Nhà nước, các bộ ban ngành của Trung ương, tỉnh Quảng Ninh đã ban hành nhiều văn bản hành chính trong việc chỉ đạo, triển khai và quán triệt về những nội dung chỉ đạo trong quản lý di sản văn hóa trên địa bàn tỉnh.

1.3. Tổng quan về Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao

1.3.1. Khái quát về xã Tân Việt, thị xã Đông Triều

1.3.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên

Về vị trí địa lý: Tân Việt là xã miền núi phía bắc, là một trong 21 xã, phường thuộc thị xã Đông Triều. Phía đông giáp phường Tràng An, phía tây giáp xã Việt Dân, phía bắc giáp xã An Sinh, phía nam giáp 02 phường Đông Triều và Đức Chính.

Điều kiện tự nhiên: Cũng giống như các địa phương khác trên địa bàn thị xã Đông Triều, xã Tân Việt có điều kiện tự nhiên khá thuận lợi cho phát triển nông, lâm nghiệp.

Về địa hình: Tân Việt là xã miền núi có diện tích tự nhiên: 553 ha. Địa hình xã Tân Việt chịu ảnh hưởng khá rõ nét của những

dãy núi thuộc cánh cung Đông Triều, phía nam của xã được bao bọc bởi hệ thống sông Đạm Thủy, nên địa hình nghiêng dần từ bắc xuống nam.

Khí hậu: Tân Việt nằm trong vùng khí hậu nhiệt đới gió mùa, nóng ẩm, mưa nhiều. Nhiệt độ trung bình năm khoảng 22,2⁰c; độ ẩm không khí trung bình hàng năm 83%; lượng mưa trung bình khoảng 1.442mm. Nhìn chung khí hậu trên địa bàn xã tương đối ôn hòa, thuận lợi cho đời sống và hoạt động sản xuất của nhân dân.

1.3.1.2. Lịch sử hình thành

Xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh là một xã mới được hình thành, chia tách từ các thôn của xã An Sinh, xã Việt Dân. Hiện nay Tân Việt có 04 thôn, gồm: Thôn Phúc Đa, Tân Thành, Tân Lập và thôn Hồ Lao. Các thôn này trước năm 1945 thuộc tổng Mễ Sơn, huyện Đông Triều, phủ Kinh Môn, tỉnh Hải Dương.

Tháng 10/1958, theo Quyết định số 4532-TCCB của UBHC khu Hồng Quảng, các thôn Phúc Đa, thôn Hồ Lao và thôn Tân Lập được tách khỏi xã Việt Dân và thành lập nên xã Tân Phúc.

1.3.1.3. Đặc điểm dân cư và truyền thống văn hóa

Đặc điểm dân cư: Năm 2007, xã Tân Việt có 816 hộ dân với 3.086 người. Theo số liệu tính đến hết tháng 02/2018 dân số xã Tân Việt có 3.383 người với 979 hộ, có 6 dân tộc cùng sinh sống trong đó dân tộc kinh chiếm trên 98%.

Về truyền thống văn hóa: Tân Việt cũng là địa phương có truyền thống văn hóa khoa bảng, trong lịch sử đã có nhiều người hiền tài, đỗ đạt làm quan giúp dân, giúp nước.

Trong thời kỳ tiền khởi nghĩa cách mạng tháng 8/1945, xã Tân Việt là cái nôi của truyền thống cách mạng, các tầng lớp nhân dân tham gia cách mạng, bất khuất kiên cường.

1.3.2. Đặc điểm Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao

Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao xưa kia thuộc xã Hồ Lao, tổng Mễ Sơn, phủ Kinh Môn, tỉnh Hải Dương (*ngày nay thuộc thôn Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh*) là một công trình kiến trúc văn hóa tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân trong xã Tân Việt nói riêng, trên địa bàn thị xã Đông Triều nói chung.

1.3.3. Giá trị Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao

- *Giá trị lịch sử:* Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt trước đây gồm có 02 công trình kiến trúc là đình và chùa được hình thành từ thế kỷ XVIII, đây là những công trình kiến trúc của làng xã, nơi sinh hoạt tôn giáo, tín ngưỡng của nhân dân địa phương.

- *Giá trị về văn hóa, nghệ thuật:* Dù trải qua những thăng trầm của lịch sử, kiến trúc đình - chùa Hồ Lao không còn nữa, song những giá trị về văn hóa vẫn được nhân dân nơi đây duy trì đó là các phong tục sinh hoạt lễ nghi truyền thống vẫn được lưu giữ trong ký ức nhân dân, từng bước được nghiên cứu phục hồi lại; hoạt động lễ hội được tổ chức trở lại thành nét đẹp văn hóa đầu xuân của nhân dân địa phương.

- *Giá trị giáo dục truyền thống:* Cụm di tích lịch sử đình chùa Hồ Lao là nơi thờ thần hoàng của làng, nơi thờ Phật và các lịch đại tổ sư; nơi lưu giữ những giá trị văn hóa truyền thống của làng quê.

1.3.4. Vai trò của Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao đối với đời sống văn hóa địa phương

Hệ thống di sản văn hóa trên địa bàn thị xã Đông Triều nói chung, xã Tân Việt nói riêng khá đa dạng và phong phú, việc đầu tư bảo tồn, phát huy giá trị và khai thác có hiệu quả sẽ là nguồn lực to lớn cho sự phát triển kinh tế xã hội ở địa phương. Bên cạnh các giá trị về lịch sử, văn hóa nghệ thuật, giáo dục truyền thống cho các thế hệ mai sau thì di tích còn là nơi lưu giữ các giá trị về tri thức khoa học, kinh nghiệm và truyền thống ứng xử của cộng đồng nhân dân qua nhiều thế hệ cần được truyền đạt các giá trị này cho các thế hệ hôm nay và mai sau.

Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao không chỉ là công trình tôn giáo tín ngưỡng của nhân dân địa phương, đây còn là nơi lưu giữ, bảo tồn những giá trị về lịch sử, văn hóa nghệ thuật, giáo dục truyền thống yêu nước của dân tộc, đồng thời đây cũng là nơi gắn kết văn hóa cộng đồng làng xã, lưu giữ những giá trị truyền thống văn hóa lâu đời đó là tình làng nghĩa xóm, mối quan hệ giữa cộng đồng dân cư bao đời nay cùng chung tay bảo tồn tôn tạo di tích, thực hành các nghi lễ tâm linh, tổ chức lễ hội truyền thống của cộng đồng dân cư địa phương... đây cũng chính là những tiềm năng, lợi thế sẵn có của xã Tân Việt.

Tiểu kết chương 1

Tác giả đã đi sâu vào thu thập và xử lý các tài liệu để phân tích, làm rõ được những khái niệm liên quan đến công tác quản lý nhà nước đối với các di tích lịch sử. Những nội dung được đề cập trong hoạt động quản lý nhà nước đối với các di tích lịch sử được nghiên cứu ở các góc độ lịch sử và khoa học quản lý.

Bên cạnh các vấn đề làm rõ về cơ sở lý luận, tại chương 1 còn đi sâu về tìm hiểu về điều kiện tự nhiên và xã hội, sự hình thành và phát triển của xã Tân Việt và làng Hồ Lao; tổng quan về Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao đã được xếp hạng di tích lịch sử quốc gia. Qua đó đánh giá được những giá trị và vai trò của di tích lịch sử, văn hóa khoa học, giá trị giáo dục truyền thống của Cụm di tích đến với các thế hệ trẻ. Cơ sở lý luận là tiền đề nghiên cứu những nội dung và phương diện chính của quản lý nhà nước đối với hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

Chương 2

THỰC TRẠNG QUẢN LÝ CỤM DI TÍCH LỊCH SỬ ĐÌNH - CHÙA HỒ LAO

2.1. Chủ thể quản lý và cơ chế phối hợp

2.1.1. Chủ thể quản lý

2.1.1.1. Sở Văn hóa và Thể thao tỉnh Quảng Ninh

Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch ở cấp tỉnh là cơ quan QLNN về lĩnh vực văn hóa. Do đặc thù nhiệm vụ, nên tỉnh Quảng Ninh có 02 sở là: Sở Văn hóa và Thể thao và Sở Du lịch.

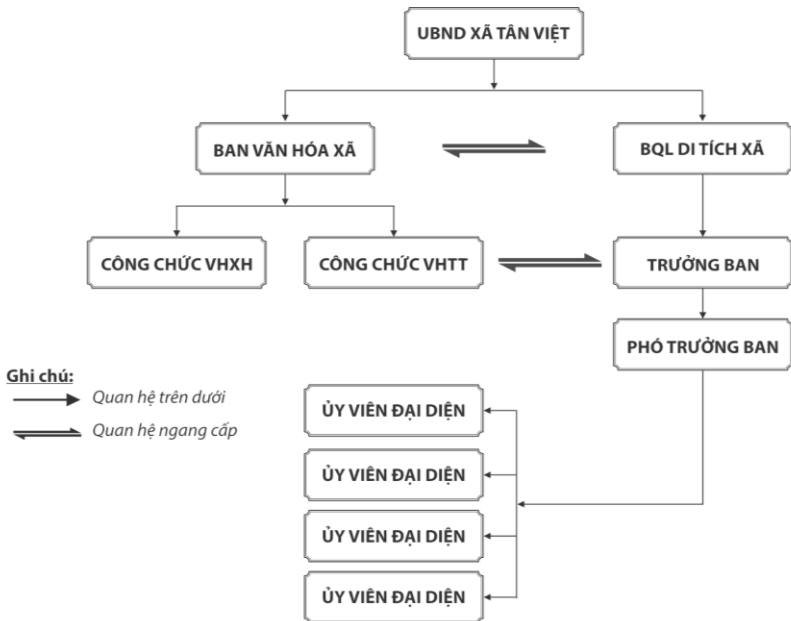
Sở VH&TT tỉnh là cơ quan chuyên môn thuộc UBND tỉnh, có chức năng tham mưu, giúp UBND tỉnh thực hiện quản lý nhà nước về: Văn hoá; gia đình; thể dục, thể thao; du lịch; quảng cáo

2.1.1.2. Phòng Văn hóa và Thông tin thị xã Đông Triều

Phòng Văn hóa và Thông tin thị xã là cơ quan chuyên môn của UBND thị xã Đông Triều có chức năng tham mưu, giúp việc cho UBND thị xã thực hiện chức năng quản lý nhà nước trên các lĩnh vực: Văn hoá; gia đình; thể dục, thể thao; du lịch; quảng cáo; bưu chính; viễn thông; công nghệ thông tin, phát thanh truyền hình...

2.1.1.3. Ban quản lý di tích xã Tân Việt

Cơ cấu tổ chức bộ máy BQL di tích xã Tân Việt hoạt động theo sơ đồ sau:

2.1.2. Cơ chế phối hợp

Hiện nay, cơ chế quản lý di tích ở các cấp trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh, thị xã Đông Triều đã được phân cấp, quy định rất rõ, cơ cấu tổ chức và chức năng nhiệm vụ ở mỗi cấp, mỗi ngành đều thực hiện theo quy định của pháp luật. Theo quy định phân cấp quản lý di tích trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh thì UBND tỉnh thực hiện thống nhất quản lý toàn diện hệ thống di tích trên địa bàn tỉnh; từng bước phân cấp cho các cơ quan, đơn vị, địa phương quản lý và chịu trách nhiệm bảo vệ, khai thác và phát huy giá trị di tích sản văn hóa trên địa bàn tỉnh đảm bảo theo đúng quy định của Luật Di sản văn hóa và các quy định của pháp luật có liên quan.

2.2. Các hoạt động quản lý tại di tích

2.2.1. Triển khai thực hiện các văn bản quản lý

2.2.1.1. Văn bản của thị xã Đông Triều

Để thực hiện phát triển kinh tế xã hội, trong những năm qua thị xã Đông Triều đã tập trung vào việc thực hiện các quy hoạch có tính chiến lược, định hướng cho sự phát triển của thị xã trong tương

lai. Thị xã đã đề nghị UBND tỉnh phê duyệt điều chỉnh, bổ sung quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế huyện Đông Triều đến năm 2010, định hướng đến năm 2020.

2.2.1.2. Hệ thống văn bản của xã Tân Việt

Để quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị hệ thống di tích lịch sử văn hóa, di tích cách mạng tại địa phương; căn cứ chỉ đạo của cấp trên, hướng dẫn của cơ quan chuyên môn, UBND xã Tân Việt đã chủ động ban hành Quyết định thành lập Ban quản lý di tích; Quyết định ban hành quy chế quản lý và tổ chức các hoạt động tại di tích trên địa bàn xã Tân Việt (*Quyết định số 17/QĐ-UBND ngày 10/4/2020*); Kế hoạch triển khai thực hiện Đề án quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị các di tích, danh thắng trên địa bàn xã Tân Việt đến 2020, tầm nhìn 2030 (*Kế hoạch số 28/KH-UBND ngày 15/6/2016*); Quyết định thành lập Tổ công tác quản lý nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo trên địa bàn xã Tân Việt năm 2020 (*Quyết định số 25/QĐ-UBND ngày 26/02/2020*).

2.2.2. Bảo tồn, tu bổ và tôn tạo di tích

Trong những năm qua, được sự quan tâm của các cấp, các ngành đã đầu tư tu bổ, tôn tạo Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao xứng tầm với những giá trị lịch sử, trở thành nơi sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân, phục vụ chính nhu cầu tâm linh của cộng đồng nhân dân.

Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao được khoanh vùng bảo vệ cảnh quan từ khi xếp hạng (năm 2001), tuy nhiên khi đó bản đồ khoanh vùng bảo vệ di tích chỉ là bản đồ giải thửa, chưa có hệ toạ độ VN 2000, cũng như hệ thống dữ liệu quốc gia.

Xuất phát từ nhu cầu thực tiễn, sau nhiều năm đi vào hoạt động sử dụng thì hiện nay, trong công tác bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao thì việc lập quy hoạch tổng thể là rất cần thiết, nó giúp cho việc bố trí các hạng mục công trình trong Cụm di tích thật sự hợp lý, đảm bảo sự hài hòa giữa kiến trúc gốc, các công trình phụ trợ và cảnh quan của di tích.

2.2.3. Thông tin tuyên truyền, phát huy giá trị di tích

Để quản lý, bảo tồn và phát huy tốt giá trị Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, công tác thông tin tuyên truyền, quảng bá giá trị của di tích là hết sức quan trọng, đó là việc tuyên truyền sâu rộng

trong cộng đồng dân cư đại phương về nâng cao ý thức trách nhiệm đối với việc bảo vệ di sản văn hóa dân tộc.

Hoạt động thông tin tuyên truyền, quảng bá di tích sẽ phát huy tốt được giá trị di tích, góp phần giáo dục truyền thống lịch sử văn hóa của dân tộc, đưa việc phát huy giá trị di tích như một nguồn lực để thúc đẩy phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của địa phương.

Lượng khách đến với Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao hàng năm (*Đơn vị tính: lượt người*):

Stt	Năm	Tổng lượng khách trong năm	Lượng khách đến với lễ hội	Ghi chú
1	2012	8.500	5.500	
2	2013	7.650	3.700	
3	2014	7.150	4.000	
4	2015	7.200	3.750	
5	2016	7.000	3.500	
6	2017	6.900	3.550	
7	2018	5.500	3.950	
8	2019	7.230	3.650	
9	5/2020	1.200	30	
Cộng:		58.330	31.630	

(*Nguồn: Phòng Văn hóa và Thông tin thị xã Đông Triều*)

2.2.4. Quản lý, tổ chức lễ hội tại di tích

Qua nghiên cứu, tìm hiểu thì hầu hết các lễ hội đều do cộng đồng sáng tạo, xây dựng nên để thực hiện các tín ngưỡng, niềm tin của con người về một cuộc sống ấm no, hạnh phúc, mùa màng bội thu... đối với cư dân vùng đồng bằng thì lễ hội được sáng tạo ra trong quá trình lao động, sản xuất, lễ hội phải đáp ứng nguyện vọng, niềm tin của cộng đồng, mong mưa thuận gió hòa, mùa màng tốt tươi... và lễ hội đình - chùa Hồ Lao do nhân dân làng Hồ Lao sáng tạo, duy trì và tổ chức thực hiện cũng chính là đáp ứng nguyện vọng của nhân dân cầu một mùa màng bội thu, cuộc sống ấm no, hạnh phúc.

Để tổ chức tốt lễ hội hàng năm đảm bảo theo quy định, an toàn, tiết kiệm, thực hiện nếp sống văn hóa trong tổ chức lễ hội và đúng với truyền thống dân tộc. UBND xã đã triển khai quản lý, tổ chức lễ hội tập trung vào một số vấn đề như:

Thứ nhất: Bám sát những quy định, văn bản chỉ đạo của cấp trên về quản lý và tổ chức lễ hội.

Thứ hai: Thực hiện việc thông tin tuyên truyền, giới thiệu về nguồn gốc của lễ hội.

Thứ ba: Xây dựng các phương án đảm bảo vệ sinh môi trường, an toàn vệ sinh thực phẩm, an ninh trật tự, phòng chống cháy nổ....

Thứ tư: Kiên quyết không để xảy ra các tình trạng chen lấn, xô đẩy, mất an ninh trật tự trong di tích và lễ hội.

Thứ năm: Thường xuyên tổng kê tổng hợp, báo cáo tình hình quản lý và tổ chức lễ hội trên địa bàn về UBND thị xã và ngành dọc cấp trên để nắm được, hướng dẫn và chỉ đạo.

2.2.5. Quản lý tài chính tại di tích

Hiện nay, việc quản lý các nguồn thu tại di tích luôn được các cấp, các ngành của tỉnh Quảng Ninh đặc biệt quan tâm và đã có văn bản chỉ đạo xuống các địa phương tăng cường quản lý các nguồn thu tại di tích. UBND tỉnh đã ban hành văn bản số 489/UBND-VX1 ngày 23/01/2017 chỉ đạo tăng cường công tác quản lý nhà nước của chính quyền địa phương về tiền công đức, giọt dầu tại các cơ sở tín ngưỡng, tôn giáo trên địa bàn toàn tỉnh.

Nguồn kinh phí thu được từ hoạt động lễ hội đình - chùa Hồ Lao hàng năm (*Đơn vị tính: đồng*):

Stt	Năm	Tổng nguồn thu	Nguồn thu từ hoạt động lễ hội	Ghi chú
1	2012	157.689.000	111.093.500	
2	2013	87.600.000	45.250.000	
3	2014	92.500.000	52.611.000	
4	2015	81.620.000	51.560.000	
5	2016	83.500.000	45.335.500	
6	2017	85.650.000	44.300.000	
7	2018	67.850.000	44.448.000	
8	2019	79.560.000	42.380.000	
9	5/2020	22.300.000	0	Do dịch Covid-19
Cộng:		758.629.000	335.994.000	

(*Nguồn: Phòng Văn hóa và Thông tin thị xã Đông Triều*)

Nguồn kinh phí đầu tư, xã hội hóa vào Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao hàng năm (*Đơn vị tính: đồng*):

Năm	Nội dung đầu tư	Tổng số tiền đầu tư	Số tiền xã hội hóa	Ghi chú
2002	Xây dựng Nhà bia, bia tường niệm các anh hùng liệt sĩ, khuôn viên	220.000.000		Ngân sách thị xã
2008 - 2010	Đầu tư xây dựng, bảo tồn, tôn tạo Cụm di tích đình - chùa Hồ Lao	16.930.000.000		Ngân sách TW, tỉnh
2010 - 2012	Hệ thống nội thất, đồ thờ tự trong đình - chùa Hồ Lao		3.200.000.000	
2015	Đúc chuông chùa Hồ Lao		600.000.000	
2016	Đúc 03 pho tượng đồng Tam tổ Trúc Lâm thờ tại nhà Tô, Chuông và giá chuông đình Hồ Lao		480.000.000	
2019	Sửa chữa, đảo lại hệ thống ngói đình - chùa		420.000.000	
Cộng:		17.150.000.000	4.700.000.000	

(Nguồn: Ban quản lý di tích xã Tân Việt)

2.2.6. Đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý di tích

Để công tác quản lý di sản văn hóa đạt được kết quả cao cần có sự đầu tư về đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ làm công tác quản lý di sản văn hóa nói chung, di tích nói riêng. Ở mỗi cấp, mỗi ngành cần có những chính sách đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực trong lĩnh vực quản lý của mình. Hiện nay nguồn nhân lực quản lý di tích của tỉnh Quảng Ninh được bố trí, sắp xếp cơ bản đồng đều ở các cấp, ở tỉnh là Sở Văn hóa và Thể thao tỉnh Quảng Ninh (*Cơ quan tham mưu là phòng Quản lý di sản*); UBND thị xã Đông Triều là Phòng Văn hóa và Thông tin thị xã (*Có bộ phận quản lý di sản*); UBND xã Tân Việt là đội ngũ cán bộ công chức văn hóa xã hội; bên cạnh đó là BQL di tích xã với chức năng tham mưu, tổ chức triển khai các nhiệm vụ, hoạt động tại di tích.

2.2.7. Thanh tra, kiểm tra, khen thưởng và xử lý vi phạm

Trong công tác quản lý nhà nước thì vai trò của việc thanh tra, kiểm tra, khen thưởng và xử lý vi phạm, ngăn chặn những hành vi vi phạm là công việc hết sức quan trọng. Đó là cơ sở cho việc đảm bảo thực hiện đúng các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước áp dụng vào cuộc sống. Công tác thanh tra, kiểm tra luôn được tiến hành một cách thường xuyên, liên tục thì sẽ không có những

hành vi vi phạm xảy ra hoặc nếu có cũng sẽ được ngăn chặn kịp thời, tránh việc để lại những hậu quả nghiêm trọng.

2.2.8. Sự tham gia của cộng đồng trong quản lý di tích

Hoạt động quản lý di sản văn hóa thì không chỉ trách nhiệm quản lý của nhà nước đối với di sản, mà không thể không nói tới vai trò quản lý của cộng đồng nhân dân tham gia vào quản lý di tích. Đối với Cụm di tích đình - chùa Hồ Lao thì tính cộng đồng tham gia vào quản lý thể hiện khá rõ, trước hết là ở vai trò tham gia trong Ban quản lý, ngoài các thành phần là cán bộ, công chức của xã được hưởng lương từ ngân sách, thì các thành phần như: nhà sư trụ trì, Ban quản lý thôn, Hội Người cao tuổi, Ban công tác mặt trận, các cụ thủ từ được nhân dân, dòng họ suy cử ra trông coi đình hàng năm, các bà vải, phật tử của nhà chùa... cũng tham gia vào quá trình vào quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị Cụm di tích, họ là những người gìn giữ nâng cao giá trị, gìn giữ và thổi hồn cho di tích được sống lại và tồn tại mãi cùng thời gian.

2.3. Đánh giá chung

2.3.1. Kết quả

Thứ nhất: Sở Văn hóa - Thể thao có hướng dẫn nên trong công tác quản lý di tích trên địa bàn tỉnh không bị chòng chéo giữa các cơ quan, các cấp chính quyền ở địa phương.

Thứ hai: Công tác xây dựng và hoàn thiện hệ thống văn bản quản lý di tích.

Thứ ba: Công tác lập dự án bảo quản, tu bổ Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao được đầu tư bài bản từ nguồn ngân sách nhà nước.

Thứ tư: Công tác thông tin tuyên truyền, giới thiệu di tích được các cấp, các ngành quan tâm chỉ đạo, đa dạng hóa các nội dung tuyên truyền đã tạo cho Cụm di tích được kết nối với các tour, tuyến du lịch của địa phương

Thứ năm: Các hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị của di tích đã được cơ quan quản lý nhà nước chỉ đạo có hiệu quả.

Thứ sáu: Công tác quản lý nguồn thu - chi tại di tích, nguồn xã hội hóa trong những năm qua của UBND xã Tân Việt, BQL di tích được quản lý chặt chẽ, thực hiện công khai, minh bạch đã nhận được sự đồng tình, ủng hộ của nhân dân.

Thứ bảy: Sự tham gia tích cực của cộng đồng nhân dân trong công tác quản lý, xã hội hóa đầu tư tạo, tổ chức lễ hội hàng năm và phát huy giá trị Cụm di tích lịch sử đình chùa Hồ Lao trong những năm qua đạt được nhiều kết quả tích cực, góp phần gìn giữ di tích cho các thế hệ mai sau.

2.3.2. Hạn chế

Do những người tham gia BQL di tích đều là những người thực hiện công tác kiêm nhiệm, vì vậy không có cán bộ chuyên trách trong công tác quản lý di tích, mặt khác trình độ chuyên môn nghiệp vụ chưa sâu về lĩnh vực quản lý di sản văn hóa dẫn đến chất lượng tham mưu, quản lý, tổ chức các hoạt động trong di tích chưa đạt hiệu quả cao so với yêu cầu.

Việc quản lý, lưu trữ hồ sơ, văn bản, tài liệu về di tích chưa thực sự khoa học. Hiện nay, công tác quản lý, lưu trữ hồ sơ tại cấp xã và cấp huyện vẫn là hình thức lưu bản giấy có nhiều hạn chế.

Việc lập quy hoạch đầu tư xây dựng, tu bổ tôn tạo di tích từ năm 2011 đến nay chưa có những bước tiến mới. Khuôn viên của Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao chưa được mở rộng diện tích quy hoạch, xây dựng bổ sung các hạng mục còn thiếu như nhà Tổ, nhà tiếp khách, nhà quản lý, nhà sắp lễ, khu dịch vụ kinh doanh sản phẩm của địa phương, quầy sách thông tin, giới thiệu về di tích để phục vụ khách du lịch.

Hoạt động thông tin tuyên truyền, quảng bá di tích vẫn còn một số bất cập, tồn tại nên chưa thực sự phát huy giá trị của Cụm di tích..

2.3.3. Nguyên nhân

- Nhận thức của cấp ủy, chính quyền và cộng đồng nhân dân địa phương về công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích còn hạn chế..

- Hệ thống các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn của các cấp, các ngành về quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích còn chung chung hình thức, chưa cụ thể với địa phương, chưa rõ các cơ chế chính sách đặc thù cho từng loại di tích.

- Tân Việt là một địa phương miền núi, gặp nhiều khó khăn trong phát triển kinh tế - xã hội, nên nguồn lực tài chính đầu tư cho các hoạt động kinh tế - xã hội, an ninh quốc phòng tại địa phương nói chung và cho hoạt động quản lý di tích nói riêng còn nhiều hạn chế.

Tiểu kết chương 2

Ở chương 2, tác giả đã tìm hiểu về thực trạng hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao tập trung vào những nội dung: Cơ cấu tổ chức bộ máy quản lý và cơ chế quản lý; hệ thống văn bản chỉ đạo quản lý; việc tổ chức các hoạt động quản lý trong Cụm di tích như: Công tác bảo tồn, tu bổ và tôn tạo; thông tin tuyên truyền và phát huy giá trị di tích; quản lý và tổ chức lễ hội; công tác quản lý nguồn tài chính; việc đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực quản lý di tích, hoạt động kiểm tra và xử lý vi phạm tại di tích...

Với bộ máy và cơ chế quản lý được tổ chức khoa học, phù hợp với thực tiễn và sự phân cấp quản lý di tích trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh như hiện nay đã tạo thuận lợi, tiền đề cho công tác quản lý di tích ở các địa phương trong tỉnh.

Chương 3

GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ CỤM DI TÍCH LỊCH SỬ ĐÌNH - CHÙA HỒ LAO

3.1. Định hướng quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao

3.1.1. Định hướng của thị xã Đông Triều

- Về mục tiêu chung: Nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước đối với hệ thống các di tích trên địa bàn thị xã, nhằm phát huy giá trị di tích

- Về mục tiêu cụ thể, thị xã Đông Triều cũng đã xác định được 6 mục tiêu cụ thể như: (1) Xây dựng, hoàn thiện bộ máy quản lý di tích; tuyển dụng, đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực; (2) Hoàn thiện hệ thống hồ sơ quản lý di tích; (3) Tiếp tục đầu tư nghiên cứu khai quật khảo cổ học và nghiên cứu các giá trị lịch sử văn hóa của di tích; (4) Đổi mới phương thức tuyên truyền, quảng bá rộng rãi giá trị của di tích đến các tầng lớp nhân dân và du khách trong và ngoài nước; (5) Khai thác và phát huy bền vững các giá trị của di tích góp phần phát triển mạnh du lịch và dịch vụ; (6) Tăng cường quản lý đầu tư và huy động nguồn lực phục vụ công tác bảo tồn, trùng tu và tôn tạo di tích.

3.1.2. Định hướng và nhiệm vụ của xã Tân Việt

Về mục tiêu chung và mục tiêu cụ thể tập trung vào các nội dung: (1) Từng bước củng cố, kiện toàn hoàn thiện bộ máy quản lý di tích; (2) Hoàn thiện hệ thống hồ sơ quản lý di tích (3) Tiếp tục đề nghị và phối hợp với các cơ quan chức năng nghiên cứu các giá trị

lịch sử văn hóa của di tích, (4) Đổi mới phương thức tuyên truyền, quảng bá rộng rãi giá trị của di tích đến các tầng lớp nhân dân và du khách trong và ngoài địa phương. (5) Khai thác và phát huy bền vững các giá trị của di tích góp phần phát triển mạnh du lịch và dịch vụ, (6) Tăng cường quản lý đầu tư và huy động nguồn lực phục vụ công tác bảo tồn, trùng tu và tôn tạo di tích. (7) Quản lý tốt về các di tích lịch sử đã được nhà nước công nhận trên địa bàn xã như Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

3.2. Những giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao

3.2.1. *Củng cố bộ máy quản lý*

Công tác xây dựng củng cố bộ máy quản lý, cơ cấu tổ chức, mô hình quản lý tại Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao là một yếu tố then chốt, chi phối và quyết định toàn bộ hoạt động quản lý tại Cụm di tích.

Tuy vậy, trong thực tế quản lý tại Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao còn một số tồn tại, hạn chế nhất là về mô hình quản lý và cơ cấu tổ chức quản lý.

Bên cạnh việc hoàn thiện quy chế hoạt động của Ban quản lý di tích thì xã Tân Việt cũng lên nghiên cứu, cụ thể hóa chức năng, nhiệm vụ của Tổ quản lý di tích, vì đây chính là lực lượng thường xuyên trông nom, bảo vệ Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

3.2.2. *Hoàn thiện cơ chế, chính sách*

Hiện nay, hệ thống văn bản quy phạm pháp luật của nhà nước, văn bản hành chính của tỉnh về quản lý di sản văn hóa khá đa dạng, đã cơ bản đảm bảo, có hiệu lực trong quản lý, chỉ đạo điều hành.

Việc hoàn thiện hệ thống hồ sơ pháp lý đối với các di tích trên địa bàn xã Tân Việt, cũng như đối với Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao cũng là nhiệm vụ cần được chính quyền, BQL di tích đặc biệt quan tâm.

Xây dựng cơ chế, chính sách xã hội hóa trong công tác đầu tư xây dựng tu bổ di tích, từng bước thu hút nguồn đóng góp của các doanh nghiệp, các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước cho công tác tu bổ, tôn tạo Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

Việc bổ sung những quy định cụ thể trong việc xã hội hóa bảo vệ, phát huy giá trị di tích, quy định về lợi ích các doanh nghiệp

khi đóng góp, đầu tư tu bổ, tôn tạo di tích cũng cần được quan tâm để động viên, khuyến khích các doanh nghiệp đầu tư cho tu bổ, tôn tạo các di tích.

3.2.3. Quy hoạch bảo tồn, tu bổ và tôn tạo di tích

Việc quy hoạch tổng thể Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao cần được triển khai thực hiện sớm, UBND xã Tân Việt chỉ đạo BQL di tích phối hợp với nhà chùa nghiên cứu, đề xuất công tác quy hoạch bổ sung một số hạng mục còn thiếu của chùa Hồ.

Công tác đầu tư tu bổ, tôn tạo; chống xuống cấp, sửa chữa nhỏ tại di tích là việc làm thường xuyên, UBND xã Tân Việt, BQL di tích, nhà chùa cần có sự phối hợp kiểm tra đề xuất công tác sửa chữa chống xuống cấp đối với Cụm di tích như: hệ thống đường đi lại bị gãy, bong gạch lát sân chùa, sân đình; móng kê tường bao bị xô, sạt lở; hệ thống mái ngói của đình, chùa đều bị xô lệch, gây dột tại một số chỗ.

3.2.4. Thông tin tuyên truyền, phát huy giá trị di tích

Muốn bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa chúng ta phải làm tốt công tác quản lý nhà nước về di sản văn hóa.

Cần xây dựng nội dung tuyên truyền phù hợp với các nhóm đối tượng cụ thể, xây dựng kế hoạch thông tin truyền thông để tăng cường tuyên truyền, quảng bá về giá trị lịch sử của di tích.

Việc thông tin tuyên truyền, quảng bá, giới thiệu di tích đến nhân dân, du khách thập phương cũng cần chú trọng về những khoảng thời gian, thời điểm tuyên truyền để thu hút đông đảo các tầng lớp nhân dân có thể tiếp cận thông tin về di.

Việc đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, giới thiệu quảng bá về di sản văn hóa nói chung, di tích nói riêng cũng cần quan tâm.

3.2.5. Đào tạo, bồi dưỡng phát triển nguồn nhân lực

Nhằm nâng cao công tác quản lý di tích đạt hiệu quả cao, từng bước gìn giữ, bảo tồn và phát huy được giá trị của Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao trong thời gian tới thì vai trò, công tác phát triển nguồn nhân lực có vị trí cực kỳ quan trọng.

Đối với những cán bộ không đúng chuyên môn về quản lý văn hóa, quản lý di sản văn hóa thì cần được đào tạo, bồi dưỡng những kiến thức, kỹ năng về quản lý nhà nước, quản lý di sản văn

hóa, tập huấn kiến thức về công tác tu bổ, tôn tạo di tích theo các chương trình đào tạo ngắn hạn.

Đối với cán bộ quản lý tại đình, các thủ nhang, thủ từ, bà vải... là những người đang trực tiếp gìn giữ, bảo vệ di tích cần tập huấn, cung cấp cho họ những kiến thức cơ bản nhất về di tích đó, giá trị lịch sử của di tích.

Đối với các di tích nói chung, Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao thì việc đào tạo các hướng dẫn viên, thuyết minh viên trực tiếp tại di tích (Thuyết minh viên tại điểm đến) sẽ góp phần quan trọng vào việc phát huy giá trị của di tích, giúp khách tham quan hiểu giá trị, vai trò di tích.

3.2.6. Thanh tra, kiểm tra, khen thưởng và xử lý vi phạm

Là một trong những di tích được xếp hạng quốc gia trên địa bàn thị xã Đông Triều, việc quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao như thế nào? là câu hỏi đặt ra cần sự quan tâm của các cấp các ngành trong công tác quản lý.

Trong lĩnh vực văn hóa và quản lý di sản văn hóa nói chung, quản lý hệ thống di tích lịch sử nói riêng thì công tác quản lý nhà nước không thể tách rời vai trò của công tác thanh tra, kiểm tra, khen thưởng và xử lý vi phạm tại di tích

Tiểu kết chương 3

Trong chương 3, bên cạnh việc đưa ra những định hướng và mục tiêu chung của thị xã Đông Triều và xã Tân Việt trong quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị hệ thống di sản văn hóa nói chung, Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao nói riêng. Tác giả cũng đã mạnh dạn đề xuất, nêu ra 06 nhóm giải pháp chính trên cơ sở đã phân tích, đánh giá thực trạng công tác quản lý, các nhân tố tác động đến Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao. Những giải pháp đặc biệt chú trọng đến công tác quản lý nhà nước, đồng thời đề cao vai trò và sự tham gia tích cực của cộng đồng dân cư tại địa phương, cơ chế phối hợp giữa các cấp chính quyền quản lý nhà nước và cộng đồng nhân dân tham gia quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích trong đời sống văn hóa, phát triển kinh tế - xã hội của địa phương xã Tân Việt hiện nay, đây là một trong những yếu tố đem lại sự thành công trong hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao thời gian qua.

KẾT LUẬN

Mỗi dân tộc với điều kiện lịch sử, quá trình hình thành của mình đều có một nền văn hóa với những nét riêng biệt, có lịch sử phát triển lâu đời và tính cố kết cộng đồng cao. Cùng với sự phát triển của lịch sử nhân loại, xu hướng hội nhập quốc tế và khu vực đã đem đến cho chúng ta những cơ hội, những thách thức lớn trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội. Trong lĩnh vực văn hóa, công tác quản lý, bảo tồn và phát huy các giá trị di sản văn hóa của đất nước luôn được đặt ra với những thách thức mới, những xu thế mới. Chính vì vậy mà công tác quản lý các di sản văn hóa luôn được các cấp, các ngành và toàn thể nhân dân quan tâm, tích cực tham gia và ngày càng đạt được nhiều kết quả tốt đẹp.

Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao là một trong số ít những di tích trên địa bàn xã Tân Việt được xếp hạng quốc gia, là nơi thờ Phật và các vị thành hoàng làng, những người có công đối với quê hương đất nước, không những thế nơi đây còn là nơi gìn giữ, thực hành các nghi lễ tín ngưỡng, tôn giáo của cộng đồng nhân dân địa phương, nơi giáo dục truyền thống lịch sử đấu tranh cách mạng hào hùng của chính quyền và nhân dân các tỉnh vùng duyên hải đồng bắc của tổ quốc thời kỳ trước cách mạng tháng 8/1945.

Việc nghiên cứu, đánh giá đầy đủ nhất về thực trạng quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao và đưa ra những giải pháp, kiến nghị phù hợp với thực tế địa phương là mục đích chính của luận văn. Trong luận văn tác giả đã tập trung nghiên cứu, giải quyết được những vấn đề trong công tác quản lý Cụm di tích như: khái quát chung về cơ sở lý luận và tổng quan các vấn đề có liên quan đến Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, hệ thống hóa được các văn bản chỉ đạo của các cấp, các ngành trong chỉ đạo hướng dẫn quản lý di tích, từ đó nghiên cứu đánh giá, phân tích được thực trạng hoạt động quản lý, việc bảo tồn và phát huy giá trị di tích. Đặc biệt là về cơ cấu tổ chức bộ máy và cơ chế quản lý giữa các cấp, các ngành từ tỉnh đến thị xã và cấp xã, trong đó tác giả đi sâu vào nghiên cứu thực trạng hoạt động quản lý trên các lĩnh vực như: Tổ chức triển khai thực hiện hệ thống các văn bản quản lý; hoạt động quy hoạch bảo tồn, đầu tư tôn tạo hệ thống di tích; công tác thông tin tuyên truyền quảng bá; quản lý tài chính tại di tích; công tác thanh tra, kiểm tra và thi đua khen thưởng; sự tham gia của cộng đồng trong việc tổ chức

và quản lý di tích... từ những phân tích thực trạng tác giả đưa ra những nhận định, đánh giá về ưu điểm, những hạn chế tồn tại trong quản lý đối với Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao.

Từ thực trạng những vấn đề nghiên cứu đối với hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, trên cơ sở quan điểm, định hướng của thị xã Đông Triều và xã Tân Việt, tác giả luận văn đã đưa ra những nhóm giải pháp cụ thể, thiết thực và sát với thực tiễn nhằm tăng cường công tác quản lý, bảo tồn và phát huy các giá trị của Cụm di tích trong việc quản lý và phát triển kinh tế xã hội của địa phương trong thời gian tới. Với mong muốn trong thời gian tới các nhóm giải pháp cụ thể như: kiện toàn bộ máy bộ máy quản lý; thực hiện cơ chế chính sách; quy hoạch bảo tồn di tích; tăng cường đẩy mạnh giáo dục, tuyên truyền nâng cao nhận thức của nhân dân và du khách về di tích; nâng cao chất lượng nguồn nhân lực quản lý di tích; phát huy vai trò của cộng đồng trong việc trùng tu, tôn tạo di tích; tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra và thi đua khen thưởng... sẽ từng bước được hiện thực hóa, áp dụng vào thực tiễn tại địa phương.

Nghiên cứu thực trạng và đề ra các giải pháp hoạt động quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, xã Tân Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh là một vấn đề khó, phức tạp. Trong khuôn khổ nghiên cứu của đề tài đã đạt được một số kết quả nhất định có ý nghĩa khoa học, sát thực tiễn trong quản lý Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao, song chắc chắn sẽ còn những hạn chế thiếu sót chưa được xác định đầy đủ những vấn đề đặt ra đối với hoạt động quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị Cụm di tích trong xu thế phát triển của xã hội hiện nay. Đây là những vấn đề mới, còn bỏ ngỏ và là hướng nghiên cứu gợi mở trong thời gian tiếp theo.

Những giải pháp về nâng cao hiệu quả công tác quản lý nhà nước đối với Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao nêu trên hy vọng sẽ là tài liệu tham khảo cho các cơ quan quản lý của xã Tân Việt, cũng như thị xã Đông Triều nhằm thực hiện tốt nhất nhiệm vụ bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị Cụm di tích lịch sử đình - chùa Hồ Lao góp phần vào sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.